

Джеръм К. Джеръм

Героят на популярния
роман

Когато бях по-млад, четенето на популярни романи винаги ми навяваше печал. Тези литературни произведения, изглежда, действуват потискащо и на други, защото неотдавна говорих ма тази тема с една умна млада девойка и тя ми каза своето мнение.

– Не мога да понасям героинята на нашите романи! – възкликна разпалено тя. – Направо ми става лошо от нея. Когато не мисля за нея, се чувствавам много добре и съм спокойна, но щом ми се мерне пред очите, готова съм да побеснея. Езикът ѝ е прекалено безцеремонен. Не бих я осъдила за това, ако се случва рядко; в края на краищата, когато се наложи, и ние знаем какво да кажем. Тя обаче винаги и навсякъде употребява резки думички. Никога не ѝ се случва да се смути от нещо, дори не се старее да се покаже смутена. Що се отнася до косите ѝ... Ах, това е нещо ужасно! Струва ми се, че на главата си има перука и понякога така ми се иска да я сграбча с ръка и да я смъкна. Къдрите ѝ се вият някак от само себе си и не ѝ създават никакви грижи... Вижте моята коса. Тая сутрин си играх с нея три четвърти час, за да заприлича поне малко на прическата на героинята. И какво излезе? Та аз се боя не само да кимна с глава, но дори да се разсмея, за да не се разпилее на всички страни изкуствената постройка от косми, която ми струва толкова труд. Ами роклите ѝ? Те съвсем ме изкарват от кожата! Всичко ѝ седи като излято и тя хич не се безпокои, че може корсажът ѝ да се на бръчка или полата ѝ да се извие настрани. Тоалетите ѝ са просто идеални. Облича каквото и да е и се появява пред гостите като кукличка. Всички останали жени могат само да ѝ завиждат и да въздишат за успехите, които биха могли да имат тази вечер, ако не беше тази непоносима героиня. А тя дори не е красива. Ако се съди по туй, което говорят за нея, тя е по-скоро грозна. Но това, изглежда, никак не я безпокои, тя е над тия неща. Изобщо тя ме довежда до лудост! – завърши моята млада събеседница.

Съвсем същото мога да кажа и аз, с тази разлика, че ще го отнеса не към героинята, а към героя и ще го разглеждам не от женска гледна точка, тоест с оглед не само на външността, а и на всички подробности.

Героят не винаги има меко сърце. Понякога той убива съперника си, а после, когато вече е късно, започва да страда, самобичува се и се подписва на венеца на покойния. И той прави грешки като нас, простосмъртните. Обикновено се жени не за момичето, за което би трябвало да се ожени. Но колко добре върши той всичко! Вземете дори само това, че понякога благоволява да участва в игра на крикет и въпреки че не знае да играе, винаги печели.

Така е във всичко. Без да владее греблото, той пипва първата

награда на състезание по реката, а след това отива на друго състезание и също взема първа награда, и то с такава лекота, сякаш за това не му е нужно нищо друго освен желание. Чудя се дори как хората се решават да се състезават с такъв вълшебник! Ако живееш в света на романите, преди да си помисля да се състезавам за първата награда, аз непременно бих поискал разяснение от моя съперник. „Само за миг, ако обичате, мистър Едикойси – бих му казал аз, – вие кой сте: героят на романа или второстепенно лице като мен? Ако сте героят, моля да ме извините, но аз не мога да се състезавам с вас, защото не искам да бъда победен.“

Героят на популярния роман никога не е посредствена личност; той е гений във всичко. Например, макар да не е яздил, той не може да се качи на коня, без да полети като вихър и да спечели първата награда. Публиката в света на романите, изглежда, е лишена от всякаква наблюдателност. Тя се блъска над изчисления на шансовете, обсъжда рекордите и чете всички глупости, които се печатат в спортните издания. Ако бях сред тази публика, аз не бих се занимавал с излишни глупости, а бих се обърнал към някой от букмакерите, който ми се стори по-надежден, и бих го попитал:

– Кажете, моля ви, кой от джентълмените, които се подготвят за състезанието, е герой на последния роман? Кой? Она тежък субект с малкото кафяво конче, което кашля и има оток на дясното коляно? Какви са шансовете му да спечели и десетте тура? Хиляда срещу един ли, казвате? Чудесно! Ето ви двацет и седем златни лири и осемнайсет сребърни шилинга. Пардесюто и сакото ще ви дам за десет шилинга, панталоните – за седем шилинга и шест пенса, а обувките – да речем, за пет. Това прави общо двацет и девет лири и шест пенса, нали така? За допълване на сумата ето ви и разписка за ипотекиране на мебелите ми, които струват... С една дума, заедно с тази разписка се събират общо петстотин лири. Всички тези ценности аз залагам за кафявото конче на героя на популярния роман.

По такъв начин веднага бих спечелил петстотин хиляди лири, разбира се, ако извършех всичко това.

Когато героят на популярния роман се къпе, той и това върши някак свръхчовешки. Никога няма да го срещнете в басейна, той се къпе направо в открито море. С бански костюм, но без спасителен пояс, той по няколко часа плува и се гмурка във водата като риба. Постепенно го заобикаля публика в лодки и героят я забавлява, като произнася цели монолози, декламира стихове и подхвърля разни остроумни (но в повечето случаи плоски) шегички. Естествено публиката е във възторг. Нека

обаче някой друг се опита да извърши същото при тия условия – той веднага би се запознал с вкуса на солената вода. Самите вълни отбягват този фронт и не се решават да му създават каквато и да е неприятност.

Когато играе билиард, той винаги дава на противника си четиридесет точки аванс и въпреки това пак го побеждава. Впрочем той дори не играе, а само показва как трябва да се играе – с такава изумителна небрежност нанася ударите. Той почти не гледа топките и едва се е прицелил само, а те се насочват вече натам, където трябва. Когато всички се възхищават от майсторството му, героят небрежно съобщава, че преди пет години, като бил в Австралия, от нямане какво да прави се забавлявал малко с билиард, но оттогава не бил похващал щека, пък и билиард не бил виждал изобщо.

Никога няма да го видите да се занимава с гимнастика, но по някакво чудо мускулите му усилено се развиват и за кратко време става първи юначага – и то такъв, че когато конят му например откаже да прескочи високата ограда, той слиза, грабва го и го прехвърля от другата страна, а след това с един скок се намира върху него. Ако масивната дъбова врата не се поддава на усилията на десетина нормално силни мъже, достатъчно е героят да я натисне леко с рамо, за да се превърне тя на трески. Когато той с презрение отправя предизвикателство към най-прочутия дуелист в цяла Европа, човеколюбието те кара да извикаш на този предварително осъден на смърт човек: „Какво правиш, нещастнико! Та твоят противник е герой на популярен роман. Чуй приятелския ми съвет: постарай се да се измъкнеш по някакъв начин от тази беда. Бягай в Америка, в Австралия, пък и по-далече, ако можеш. Да се сражаваш с шпага или с каквото и да било друго срещу този герой, значи сам да се обречеш на смърт. Та това е истинско самоубийство!“

Когато на героя на популярния роман му хрумне да вкуси духовна храна, той отива в библиотеката и направо иска Платон или Аристотел, ръководен очевидно от някакъв инстинкт за вътрешно сродство. В библиотеката имат Платон и Аристотел в превод, но героят иска да ги чете в оригинал и затова с помощта на речника ги превежда обратно на старогръцки. И върши това, сякаш си играе, без никакво усилие. Като свърши с Платон и Аристотел, а пътем и с другите елински мъдреци, той преминава към латинските класици и се оправя сред тях с наистина genialна лекота.

Завършил криво-ляво средно училище, той постъпва в университета, но и там не се занимава с учене, защото няма никаква нужда от това – знанията сами се вливат в главата му без никакви усилия от негова

страна. Как да не му завиждам, когато аз от сутрин до вечер трябваше да вися на лекции и над книги, без да извлека кой знае каква полза въпреки цялото си усърдие! А героят, вместо да учи, се забавлява с измисляне и осъществяване на такива номера, заради които негероите биват изхвърляни от храма на науката. Героят обаче винаги се отървава леко. Професорите, изглежда, го обичат и се възхищават от него тъкмо защото не учи, а се занимава с дяволии. Самите почтени представители на науката намират може би, че героите на популярните романи не могат и да бъдат други.

Две седмици преди изпитите героят връзва главата си с мокра кърпа, а когато това не помага, започва да пие силен чай в големи чаши и тогава непременно получава първата награда на университета.

Отначало и аз вярвах в благотворното въздействие на мократа кърпа и силния чай, но се измавих жестоко. Боже мой, в какво ли само не вярвах в дните на моята младост! От тогавашните ми вярвания можеше да се състави солиден том от енциклопедия за „полезни“ знания. Не ми е известно дали някой автор на популярни романи се е опитвал да работи с мокра кърпа на главата, но аз съм опитвал. Трудно е човек да върши нещо дори със суха кърпа около главата – това е присъщо на източните народи, защото са привикнали, но за европейца е почти невъзможно. С мокра кърпа на главата у нас може да работи само пригоденият към това герой на популярния роман. Всяка минута мократа кърпа се развързва, закрива ти очите и ти напразно се опитваш да освободиш главата си от неприятната, хладна и лепкава тъкан, която плътно обгръща врата ти. С часове стърчиш пред огледалото, за да търсиш начин да закрепещ на главата си тази мокра превръзка, която непрекъснато се смъква ту на челото, ту на врата. После се връщаш при книгите си в отвратително състояние на духа. Водата капе върху носа ти или се стича на струйки по гърба. И докато не се сетиш да хвърлиш кърпата и да се изтриеш хубаво, не можеш да свършиш никаква работа. Силният чай пък винаги ми е причинявал стомашно разстройство и безсъние.

Най-много ме вбесява у героя на популярния роман изумителната лекота, с която изучава чужди езици. Да беше немски келнер, швейцарски бръснар или полски фотограф, не бих му завиждал, защото за тях овладяването на който и да е език е играчка. Подозирам, че те вземат речника на съответния език, правят от него настойка и всяка вечер преди лягане отпиват по лъжичка от нея. Като изпият настойката докрай, езикът им вече е усвоил всички думи от речника. Героят на популярния роман обаче не принадлежи към тия народности. Той си е чистокръвен

англосаксонец и аз не вярвам в блестящите му способности, защото сам съм англосаксонец.

Няколко години поред аз се разхождах с разни речници в джоба. Усамотявах се някъде и повтарях на глас чужди думи и идиоми с надеждата, че те здраво ще заседнат в главата ми, откъдето бих могъл в случай на нужда да ги измъкна по всяко време. И след тези усилия обаче аз не мога да се похваля с особено знание на чужди езици.

Героят на популярния роман, който никога не е напускал страници-те на книгата, изведнъж решава да замине за континента. В следващата глава вече го виждам да обсъжда с френски или немски учени на родния им език най-сложни психологически проблеми. Очевидно авторът просто е забравил да предупреди читателя, че някога на улицата на героя са живели немци или французи и той чрез познанството си с тях е научил техните езици.

Веднъж в един малък провинциален град, където се намирах случайно, пристигна пътуваща актьорска трупа, която представяше една мелодрама. Съдържанието на мелодрамата беше следното. Героинята спеше спокойно с детето си в традиционната мансарда. По някакви непонятни за мен причини злодеят реши да запали къщата. По време на предшествуващите три действия той се оплакваше от студенината на героинята и затова, предполагам, му е дошло на ум да я разпали чрез пожара. Беше невъзможно героинята да се спаси през стълбището. Всеки път, когато нещастната жена отваряше вратата, веднага я обгръщаше пламък, който сякаш едва дочакваше този момент. Накрая героинята зави детето си в чаршаф и извика: „Слава богу, че съм изучавала еквилибристика!“ – и без да каже нито дума повече, отвори прозореца, хвана се за близкия телеграфен кабел и като стигна по него до стълба, спусна се благополучно на земята.

Нещо подобно става и с героя на популярния роман. Попаднал в чужда страна, той си спомня, че някога се е познавал в родината си с преселници от тази страна и благодарение на спомена веднага започва да говори на техния език. На мен също ми се е случвало да се запознавам с такива преселници, но никога не съм успявал да науча езика им така добре, както героят на популярния роман.

Откровено казано обаче, аз никак не вярвам, че този герой така лесно усвоява езиците. Струва ми се, че и той е принуден да се обяснява с чужденците главно чрез съчинени от него думи и също като нас се чуди защо не го разбират добре.

Много неща могат да се кажат още за героя на популярния роман.

Но и от казаното дотук читателят ще разбере защо той ми е толкова несимпатичен. Ако все пак читателят не разбира, ще се изясня: героят на съвременните популярни романи ми е крайно несимпатичен (нещо повече – той ми е противен), защото е измислен. Такива хора няма на тоя свят и никога не е имало.

КРАЙ

© 1970 Красимира Тодорова, превод от английски

Jerome K. Jerome
Why I Hate Heroes, 1908

Сканиране, разпознаване и редакция: Теодора, 2008

Публикация

Джером К. Джером

Празни мисли на един празен човек

Избрани разкази

Издавателство „Народна култура“, София, 1970

Съставителство и превод от английски: Красимира Тодорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7365>]